

Капліна Г.А.

к.ю.н., доцент кафедри правознавства

СНУ ім. В. Даля

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ

В сучасних умовах дистанційне навчання стає невід'ємним елементом вищої освіти. Можна сказати впевнено, що це – вимога сьогодення. Постійний розвиток інформаційних технологій у сучасному світі, нові можливості збору, передання та збереження великої кількості різноманітної інформації, широкі можливості повноцінного спілкування за допомогою різноманітних сервісів у мережі Інтернет цілком природно створюють передумови для впровадження та широкого застосування нових методів та форм навчання у галузі вищої освіти, заснованих на використанні останніх комп'ютерних та інформаційних технологій.

Вища освіта є основою інтелектуального, культурного, духовного, соціального та економічного розвитку суспільства і держави. Саме тому вона має відповідати вимогам, які ставить перед нею сучасне суспільство, Болонський процес то інтеграційні процедури щодо входження України до ЄС. Як вказував В.О.Салов, «об'єктивно оцінювати значення Болонського процесу можна тільки через аналіз його впливу на долю основної фігури вищої освіти – українських студентів, які бажають вчитись і розглядають освіту як фундамент майбутньої кар'єри»[1]. До того ж не можна обійти увагою процеси глобалізації, які теж мають свій вплив на освітній простір. На думку М.В. Фесенко, «...глобалізація створила такі можливості, які неможливо було уявити декілька років тому:...значно ширший та вільніший, ніж ще 10-15 років тому, доступ до інформації і можливостей комунікації у світовому масштабі»[2,с.33-34].

За таких обставин все більшої уваги набуває актуальне питання розвитку дистанційного навчання в Україні. Дистанційну форму навчання цілком можна використовувати й у процесі підготовки юристів. Основним проблемним питанням, що при цьому виникає, полягає у тому, чи запроваджувати виключно дистанційне навчання, чи використовувати комбінований варіант, який би містив як елементи очного, так і елементи дистанційного навчання.

Термінологічний словник дає наступне визначення: дистанційне навчання— сукупність технологій, що забезпечують доставку тим, хто навчається, основного обсягу досліджуваного матеріалу; інтерактивна взаємодія студентів і викладачів в процес навчання, надання студентам можливості

самостійної роботи з освоєння досліджуваного матеріалу, а також у процесі навчання[2].

Слід констатувати той факт, що на сьогоднішній день у галузі підготовки юристів дистанційна освіта не набула достатньої популярності. Таку ситуацію можна пояснити недостатнім психолого-педагогічним обґрунтуванням функцій інформаційних засобів у навчальному процесі. Крім того, іноді порушуються принципи і логіка навчального процесу, ігноруються мотиваційні аспекти, не налагоджується взаємодія тих, хто навчається з тими, хто навчає.

Наявність як позитивних аспектів, так і невирішених проблем є актуальною характеристикою сучасного стану дистанційного навчання в галузі юридичної освіти. З одного боку, комп'ютерні мережі певним чином ускладнюють діалог між суб'єктами навчання, але з іншого, надають можливість для ділового спілкування людей, роз'єднаних у просторі та позбавлених безпосередньої взаємодії. Кожен студент-юрист, використовуючи комп'ютерні навчальні програми (що забезпечує індивідуалізацію навчання), може практично застосовувати отримані знання для розв'язання проблемних ситуацій, хоча це лише ілюзія реального процесу. Інформаційно-комунікативні технології на сьогоднішній день можуть забезпечити освітню діяльність різноплановими, компактними та оперативними засобами, що слугують активному пізнавально-творчому розв'язанню студентом-юристом суттєвих суперечностей у теорії і практиці.

Проте, навіть в умовах дистанційного навчання інформаційно-комунікативні технології не замінять викладача та його функції організатора навчальної діяльності, експерта, консультанта, який створює психолого-педагогічні умови для тих, хто навчається. Комп'ютер лише виконує функції ефективного за певних умов засобу для суб'єктів навчального процесу.

Також слід зазначити, що не зважаючи на певні труднощі, інформаційно-комунікативні технології створюють нові широкі та доволі продуктивні можливості для вдосконалення навчального процесу. Тому звертаємо увагу на сучасну необхідність впровадження елементів дистанційної освіти в процес підготовки юристів. Особливо це стосується навчального процесу у відокремлених підрозділах, філіях базового навчального закладу. Так, наприклад, автор публікації активно застосовує окремі види дистанційних навчальних заходів у відділеннях СНУ ім. В. Даля: скайп-лекції, онлайн-тестування, електронне листування та видача завдань, відео-конференції тощо.

Зрозуміло, що на вимогу сьогодення доступ до вищої освіти слід розширити, що передбачає удосконалення навчального середовища, створення відповідних економічних умов для того, щоб студенти могли користуватися навчальними можливостями на усіх рівнях. Але одночасно, враховуючи можливі негативні

наслідки зловживання віртуальною реальністю, педагогічна наука все ще обмежує застосування таких інформаційно-комунікативних технологій. Саме викладач повинен встановлювати такі межі, у чому, до певної міри, допомагає студент. Створює програму, розробляє проблемні завдання, організовує спілкування в мережі, консультує на усіх етапах діяльності і врешті оцінює навчальні досягнення студентів саме викладач. Студент стає співавтором навчальних програм, активним учасником навчального процесу.

Вважаємо, що найбільш ефективною моделлю використання дистанційної форми навчання фахівців-юристів буде та, яка передбачає у собі елементи очного навчання (проведення на початковому етапі навчання оглядових лекцій, короткострокових курсів тощо). Зокрема, для підготовки юристів необхідним є проведення очних лекцій з основних, базових навчальних дисциплін з юриспруденції. У першу чергу, йдеться про теорію держави і права, цивільне трудове та кримінальне право тощо. Отримавши фундаментальні юридичні знання з цих навчальних дисциплін, студенти-юристи зможуть доступно сприймати та ефективно засвоювати навчальний матеріал з інших юридичних дисциплін вже у формі дистанційного навчання.

При цьому бажано, щоб саме дистанційне навчання проводилось з використанням різноманітних тематичних відео- та аудіоматеріалів, добре обладнаного віртуального навчального порталу. Дистанційне навчання через Інтернет, що проходитиме не лише на основі спеціально розроблених навчальних матеріалів, а й також включатиме в себе проведення відеолекцій, семінарів, практикумів, презентацій та уроків, - все це створить ефективне та динамічне навчальне середовище. Віртуальний навчальний портал обов'язково має забезпечувати студентів, що проходять дистанційне навчання, цілодобовим доступом до навчальних матеріалів, які містять лекції викладачів та завдання для індивідуальної роботи.

Вважаємо, що повністю переводити навчання студентів-юристів на дистанційну основу недоцільно. Ця теза обумовлена наступними чинниками. По-перше, специфіка підготовки фахівців у згаданій сфері передбачає формування особистості правозахисника-юриста, підвищення таких його людських якостей, як моральність, порядність, чесність, гідність, що можливе тільки у процесі безпосереднього спілкування при викладанні таких дисциплін. По-друге, юридична освіта потребує оволодіння навичками ораторської майстерності, діалогу, медіації та комунікативності, що теж можливе тільки при особистому спілкуванні. І по-третє, дистанційна освіта юриста, як і іншого фахівця, вимагає наявності детально розроблених програмних комплексів, таких, що пройшли опробування та тестування за багатьма критеріями: доступність, можливість оперативного внесення змін при зміні законодавства тощо. Тому

перехід до дистанційної форми навчання юриста хоча й відповідає викликам сьогодення, але не може бути здійснений швидко. При цьому треба з обережністю підходити до імплементації дистанційної освіти в процес підготовки юриста.

Отже, станом на сьогодні впровадження дистанційних курсів при підготовці студентів-юристів ще не досягло достатнього рівня. Таку ситуацію зумовлюють різні причини, проте вона потребує свого подальшого вирішення, адже в умовах сучасного інформаційного суспільства саме дистанційна освіта набуває значних переваг перед традиційними формами навчання. Така форма навчання у ряді випадків (брак часу, далека відстань від навчального закладу тощо) може виявитись більш зручною, у першу чергу, для самих суб'єктів, що отримують освітні послуги, адже завдяки використанню інформаційних технологій розширюється доступ абітурієнтів до можливості здобуття юридичної освіти. Саме у цьому і полягає одна з найбільш головних та важливих переваг дистанційної форми навчання.

Література:

1. Салов В.О. Про Болонський процес без емоцій та упереджень / Володимир Олександрович Салов//Електронний доступ : http://ukrcei.org/uploads/files/default/tezisy_na_konferenciyu_knizhnka.pdf.
2. Фесенко М.В. Цей багатополосний світ:Формування сучасної системи міжнародних відносин/М.В.Фесенко//Політика і час.-2005.-№12.-С.26-36.
3. Дистанційне навчання. Матеріал з Вікіпедії.: http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B5_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.